

Стаття надійшла до редакції 08.07.2020

Перевірено на плагіат 19.07.2020 р.

унікальність – 94.94%

<https://doi.org/10.17721/StudLing2020.17.75-84>

УДК 821.111'342.8-34

ГРАМАТИЧНІ ЗАСОБИ КОНТАМІНОВАНОЇ КОГЕЗІЇ В АНГЛІЙСЬКИХ МУЛЬТИМОДАЛЬНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ КАЗКАХ: ДИНАМІКА ПРАГМАТИЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ

Марта Андріївна Карп, martha24@ukr.net

канд. філол. наук

Національний університет “Львівська політехніка”

Актуальність дослідження зумовлено потребою комплексного розкриття граматичних засобів когезії в організації англійської мультимодальної літературної казки з позицій функційної парадигми сучасних мовознавчих студій та з урахуванням здобутків семіотики, наратології, текстолінгвістики, дискурсної стилістики. Об'єктом дослідження є контамінована когезія англійського мультимодального прозового тексту літературних казок Філіпа Арда. Предметом дослідження обрано граматичні засоби когезії у мультимодальній організації сучасних англійських літературних казок Філіпа Арда. Метою дослідження є вияв і характеристика структурно-семіотичних і наративних аспектів категорії когезії англійських мультимодальних літературних казок, що визначають її текстотвірний характер. Досягнення окресленої мети передбачає необхідність вирішення таких завдань: розробити семіотико-нاراتивний підхід до аналізу граматичних засобів когезії в англійських мультимодальних літературних казках Ф. Арда; проаналізувати вербальну й невербальну взаємодію складників контамінованої когезії в структурі аналізованих літературних казок; установити домінантні структурно-семіотичні й наративні риси творення контамінованої когезії у літературних казках. Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що вперше здійснено комплексний аналіз текстотвірної категорії когезії в сучасній англійській мультимодальній літературній казці з оперттям на методологічну парадигму функціоналізму, котра охоплює структурно-семіотичний та наративний аспекти.

© Карп М. А. [Карп М. А.], martha24@ukr.net

Грамматичні засоби контамінованої когезії в англійських мультимодальних літературних казках: динаміка прагматичних властивостей [Грамматические средства контаминированной когезии в английских мультимодальных литературных сказках: динамика прагматических свойств] (Українською / На укр. яз.)

Ключові слова: англійська мультимодальна літературна казка, вербальний складник, жанрово-мультимодальна модель, іконічний складник, контамінована когезія.

GRAMMATICAL MEANS OF CONTAMINATED COHESION IN ENGLISH MULTIMODAL LITERARY FAIRY TALES: DYNAMICS OF PRAGMATIC PROPERTIES

Marta A. Karp, martha24@ukr.net

PhD

Lviv National Polytechnic University

The relevance of the study is due to the need for comprehensive disclosure of grammatical means of cohesion in the organization of English multimodal literary fairy tales from the standpoint of the functional paradigm of modern linguistic studies and taking into account the achievements of semiotics, narratology, text linguistics, discourse stylistics. The object of research concerns the contaminated cohesion of the English multimodal fictional text of the literary fairy tales written by Philip Ardagh. The subject of the research deals with the grammatical means of cohesion in the multimodal organization of modern English literary fairy tales by Philip Ardagh. The aim of the study is to identify and characterize the structural, semiotic and narrative aspects of the category of cohesion of English multimodal literary fairy tales that determine its text-forming nature. Stated aim implies the need to solve the following tasks: to develop semiotic and narrative approach to the analysis of grammatical means of cohesion in English multimodal literary fairy tales by Philip Ardagh; to analyze the verbal and nonverbal interaction of the components of contaminated cohesion in the structure of the analyzed literary fairy tales; to establish the dominant structural, semiotic and narrative features of the creation of contaminated cohesion in literary fairy tales. The scientific novelty of the obtained results is determined by the fact that for the first time a comprehensive analysis of the text-forming category of cohesion in a modern English multimodal literary fairy tale based on the methodological paradigm of functionalism, which covers structural, semiotic and narrative aspects has been carried out.

Key words: contaminated cohesion, English multimodal literary fairy tale, GeM model, iconic component, verbal component.

© Karp M. A. [Karp M. A.], martha24@ukr.net

Grammatical Means of Contaminated Cohesion in English Multimodal Literary Fairy Tales: Dynamics Of Pragmatic Properties [Gramatychni zasoby kontaminovanoi' kogeziï' v anglijs'kyh mul'tymodal'nyh literaturnyh kazkah: dynamika pragmatychnyh vlastyvostej] (in Ukrainian)

**ГРАММАТИЧЕСКИЕ СРЕДСТВА КОНТАМИНИРОВАННОЙ КОГЕЗИИ В
АНГЛИЙСКИХ МУЛЬТИМОДАЛЬНЫХ ЛИТЕРАТУРНЫХ СКАЗКАХ:
ДИНАМИКА ПРАГМАТИЧЕСКИХ СВОЙСТВ**

Карп Марта Андреевна, martha24@ukr.net

канд. филол. наук

Национальный университет “Львовская политехника”

Актуальность исследования обусловлено необходимостью комплексного раскрытия грамматических средств когезии в организации английской мультимодальной литературной сказки с позиций функциональной парадигмы современных языковедческих исследований и с учетом достижений семиотики, нарратологии, текстолингвистики, дискурсной стилистики. Объектом исследования является контаминированная когезия английского мультимодального прозаического текста литературных сказок Филиппа Арда. Целью исследования является проявление и характеристика структурно-семиотических и нарративных аспектов категории когезии английских мультимодальных литературных сказок, определяющих ее характер. Достижения намеченной цели предполагает необходимость решения следующих задач: разработать семиотико-нарративный подход к анализу грамматических средств когезии в английских мультимодальных литературных сказках Ф. Арда; проанализировать вербальное и невербальное взаимодействие составляющих контаминированной когезии в структуре анализируемых литературных сказок; установить доминантные структурно-семиотические и нарративные черты контаминированной когезии в литературных сказках. Научная новизна исследования определяется тем, что впервые осуществлен комплексный анализ категории когезии в современной английской мультимодальной литературной сказке с опорой на методологическую парадигму функционализма, которая охватывает структурно-семиотический и нарративный аспекты.

Ключевые слова: английская мультимодальная литературная сказка, вербальный компонент, жанрово-мультимодальная модель, иконический компонент, контаминированная когезия.

Вступ. Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. У прагматичному просторі мова фіксує ставлення адресанта до дійсності, і той, хто користується мовою у процесі комунікативної діяльності: а) називає, б) вказує, в) виражає ці

© Карп М. А. [Карп М. А.], martha24@ukr.net

Грамматичні засоби контамінованої когезії в англійських мультимодальних літературних казках: динаміка прагматичних властивостей [Грамматические средства контаминированной когезии в английских мультимодальных литературных сказках: динамика прагматических свойств] (Українською / На укр. яз.)

відношення, а адресат сприймає і тлумачить ці смисли. Потрапляючи з лінійної системно-структурної площини у прагматичний простір, мовна одиниця виявляє нові, сутнісні для спілкування риси, ознаки, властивості [Формановская 2007, с. 42]. Мова є мультимодальною у плані вираження, оскільки їй властивий потенціал фонології, графології та знака [Rouse 2007, p. 17].

Англійська мультимодальна літературна (далі **АМЛК**) казка Філіпа Арда є жанром літератури, в якому неузгодженість граматичних часів виконує прагматичну функцію, що репрезентує контаміновану когезію між вербальним складником (далі **BC**) та іконічним складником (далі **IC**). Адресат інтерпретує кореляцію між узгодженими та неузгодженими граматичними часами в контексті усвідомлення прагматичного світу АМЛК [Schiffrin 2001, p. 791]. Неузгодженість граматичних часів сигналізує про встановлення прагматичних зв'язків між дорослим адресантом Філіпом Арда та адресатами молодшого віку. Адресант йде на поступки адресатові, заплюшуючи очі на узгодженість граматичних часів, щоб відчути себе в “тарілці” дитячого адресата [Карп 2017, с. 37–43].

Аналіз останніх наукових публікацій з теми дослідження. Актуалізація граматичного значення часу провадить до висунення на перший план фігури мовця, стимулює увагу та зацікавленість адресата. Граматичний час є актуалізатором дієслова, що розмежує його стан, процес і подію. Дієслову надаються певні функції, що розкривають його реальне значення в конкретному контексті. Дієслово – це центр синтаксеми, оскільки додаткова навантаженість дієслівних категорій особливо відчутна в художньому прозовому тексті [Кухаренко 1988, с. 51–53]. Узгодженість граматичних часів ґрунтується на обмеженості дієслівних форм, що визначається за допомогою попередньої синтаксеми АМЛК: граматична форма дієслова попередньої синтаксеми лімітує вибір граматичної форми дієслова в суміжній синтаксемі [Cook 1995, p. 30]. Прагматика тексту як специфічне відношення фіксує взаємини між суб'єктами текстової діяльності, адресантом й адресатом [Schiffrin 2001]. Зазвичай у прагматиці тексту враховано комунікативні інтереси адресата та зберігаються толерантні засади мовних взаємин [Rouse 2007] на противагу художньому прозовому тексту сучасної англійської мультимодальної літературної казки Філіпа Арда [Карп 2017, с. 37–43].

Актуальність дослідження зумовлено потребою комплексного розкриття граматичних засобів когезії в організації мультимодальної літературної казки з

позицій функційної парадигми сучасних мовознавчих студій та з урахуванням здобутків семіотики, наратології, текстолінгвістики, дискурсної стилістики. Актуальність праці увиразнюється застосуванням структурно-семіотичного й наративного підходів до аналізу вербальних і невербальних граматичних засобів когезії з метою виявлення її текстотвірної специфіки на етапах формування і функціонування англійської мультимодальної літературної казки, системний опис текстотвірних механізмів якої дотепер перебував поза увагою лінгвістів.

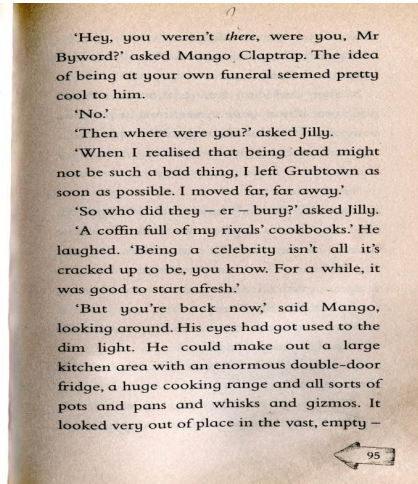
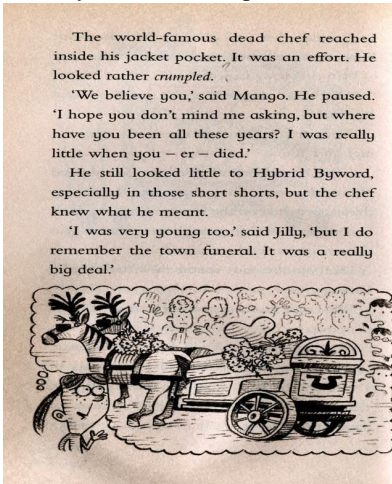
Об’єкт і предмет, мета, завдання та наукова новизна дослідження. **Об’єктом** дослідження є контамінована когезія англійського мультимодального прозового тексту літературних казок Філіпа Арда. **Предметом** дослідження обрано граматичні засоби когезії у комунікативно-прагматичній організації англійських мультимодальних літературних казок Філіпа Арда. **Метою** дослідження є вияв і характеристика комунікативно-прагматичних аспектів категорії когезії англійських мультимодальних літературних казок, що визначають її текстотвірний характер. Досягнення окресленої мети передбачає необхідність вирішення таких **завдань**: розробити семіотико-нاراتивний підхід до аналізу граматичних засобів когезії в англійських мультимодальних літературних казках Ф. Арда; проаналізувати вербальну й невербальну взаємодію складників контамінованої когезії в структурі аналізованих літературних казок; установити домінантні комунікативно-прагматичні риси творення контамінованої когезії у літературних казках. **Наукова новизна** одержаних результатів визначається тим, що вперше здійснено комплексний аналіз текстотвірної категорії когезії в сучасній англійській мультимодальній літературній казці з оперттям на методологічну парадигму функціоналізму, котра охоплює структурно-семіотичний та наративний аспекти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проаналізуємо неузгодженість граматичних часів у надфразовій єдності (четвертий абзац, с. 94) АМЛК “The Year That It Rained Cows or That Well-Known Secret Door” (YIRC) [Ardagh 2009, p. 94–95]. У структурі змісту надфразової єдності розмежуємо дві теми *Jilly* і *the town funeral*. У риторичній структурі надфразової єдності сегментні одиниці *I was young, I do remember* співвідносяться з першою темою; сегментна одиниця *a big deal* характеризує другу тему. ІС містить дві ілюстрації: мікроілюстрацію, пов’язану з теперішнім часом, та мезоілюстрацію, що стосується минулого часу. На мікроілюстрації зображено протагоніста Джілі Чітер, яка згадує похоронну процесію, що відбувалася, коли *Jilly was very young*.

© Карп М. А. [Karp M. A.], martha24@ukr.net

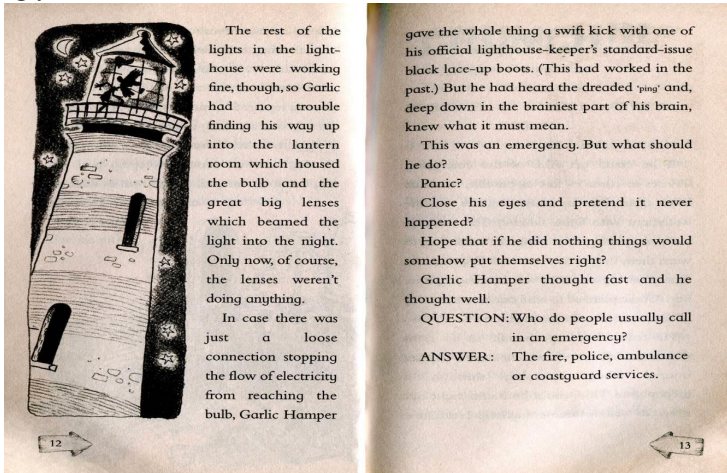
Граматичні засоби контамінованої когезії в англійських мультимодальних літературних казках: динаміка прагматичних властивостей [Грамматические средства контаминированной когезии в английских мультимодальных литературных сказках: динамика прагматических свойств] (Українською / На укр. яз.)

Мезоілюстрація візуалізує власне спогади дівчинки з дитинства: велику похоронну процесію у Грабтауні. Мікроілюстрація ідентифікує персонажа за допомогою мовного маркера – особового займенника *I*. Означений артикль *the*, що супроводжує словосполучення *town funeral*, вказує на похорон, зображений на мезоілюстрації. У структурі макету надфразової єдності ВС (катафора) передує ІС (постседент). У лінгвістичній структурі надфразової єдності наявна неузгодженість граматичних часів Past Indefinite : : Present Indefinite : : Past Indefinite. На ілюстрації *I do remember* контамінує в *I was very young*, встановлюючи когезію між неузгодженими граматичними часами в синтаксемі.



Розгляньмо неузгодженість граматичних часів у надфразовій єдності АМЛК “The FaR FroM GReat Escape or The Light, the Switch and the Wardrobe” (FFGE) [Ardagh 2009, p.12–13]. У структурі змісту надфразової єдності виокремлюємо тему *the light house*. У риторичній структурі сегментна одиниця *the lantern room: the bulb, the great big lenses* деталізує тему. Мезоілюстрація візуалізує другорядного персонажа доглядача маяка Гарліка Гемпера (Garlic Hamper), який перебуває в ліхтарні, де знаходяться лампочка та великі лінзи, що на конкретний момент вийшли з ладу. Означений артикль *the*, що супроводжує *light house, lantern room, bulb, great big lenses*, виконує функцію мовного маркера, який сигналізує про наявність інформації, попередньо зображеної в ІС. У структурі макету надфразової єдності форма топографічного розміщення ВС корелює з формою ІС, що нагадує прямокутник, який символізує

невизначеність, тимчасовість та нестабільність, тобто тлумачить зміст синтаксеми *Only now, of course, the lenses weren't doing anything*. У лінгвістичній структурі неузгодженість граматичних часів репрезентована прислівником часу *now* (Present Continuous) і дієсловом *weren't doing* (Past Continuous) в останній синтаксемі надфразової єдності. Кореляцію між ВС та ІС доповнює топографеміка, що інтерпретує неузгодженість граматичних часів, яка ґрунтується на тривалості дії, сигналізуючи про наявність когезії між *now* і *weren't doing* у синтаксемі.

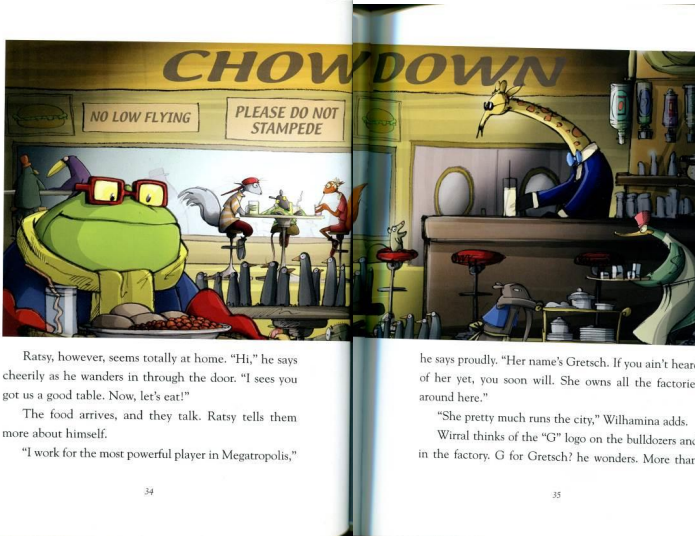


Наведемо неузгодженість граматичних часів у надфразовій єдності (перший абзац, с. 34) АМЛК “HIGH in the Clouds” (HiC) [Ardagh 2005, p. 34–35]. У структурі змісту надфразової єдності ідентифікуємо тему *Ratsy*. У риторичній структурі надфразової єдності сегментні одиниці *he wanders, I sees, you got us a good table, let's eat* описують дії антагоніста, які не віддзеркалені в ІС. Макроілюстрація візуалізує спілкування між протагоністами Віралом і Вільгаміною з антагоністом Ретсі (Ratsy), що п'ють напої за столиком на задньому плані, та протагоніста Фроґо, який спостерігає за ними, за столиком з тарілкою їжі й напитком на передньому плані. Власну назву закладу *CHOW DOWN* і його правила *NO LOW FLYING, PLEASE DO NOT STAMPEDE*, виокремлені капіталізацією, інтегровано в ІС. У структурі макету надфразової єдності ІС домінує над ВС за обсягом. У лінгвістичній структурі неузгодженість граматичних часів полягає у використанні Present Indefinite + Past Indefinite у межах останньої синтаксеми

© Карп М. А. [Карп М. А.], martha24@ukr.net

Граматичні засоби контамінованої когезії в англійських мультимодальних літературних казках: динаміка прагматичних властивостей [Грамматические средства контаминированной когезии в английских мультимодальных литературных сказках: динамика прагматических свойств] (Українською / На укр. яз.)

надфразової єдності. Граматичні помилки в синтаксемі *I sees you got us a good table* корелюють із зовнішнім виглядом та ім'ям антагоніста *Ratsy*, що вказують на його соціальне становище, якому властиве використання сленгу.



Динаміка прагматичних властивостей граматичних засобів контамінованої когезії в тексті англійської мультимодальної літературної казки Філіпа Арда вказує на домінування мікрвокрапель (56%) на протигагу мезовкрапленням (33%) та макровкрапленням (11%) (див. рис. 1).

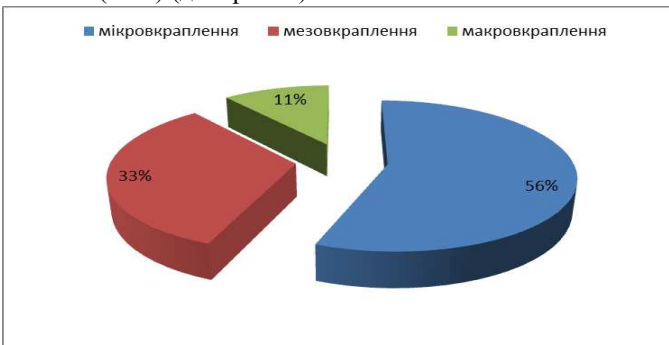


Рис. 1. Динаміка прагматичних властивостей граматичних засобів контамінованої когезії в тексті АМЛК

Висновки та перспективи подальших розвідок. У статті розроблено семіотико-нарративний підхід до аналізу граматичних засобів когезії в англійських мультимодальних літературних казках Ф. Арда; проаналізовано вербальну й невербальну взаємодію складників контамінованої когезії в структурі аналізованих літературних казок; встановлено домінантні комунікативно-прагматичні риси творення контамінованої когезії у літературних казках. Динаміка прагматичних властивостей граматичних засобів контамінованої когезії в тексті АМЛК полягає у навмисному використанні поодиноких випадків неузгодженості граматичних часів. Адресант Філіпа Арда, не узгоджуючи граматичні часи в межах певних синтаксем, закодує їх інтерпретацію в зміст ІС та топографеміку ВС. Текст АМЛК містить постмодерністську гру з граматичними правилами, яка вимагає від адресата усвідомлено брати участь у творенні гри значень. Адресат декодує інформацію, зчитуючи її зі знаків, відмінних від мови в тексті АМЛК. Казці Філіпа Арда властивий симбіоз казкового та прихованого філософського рівнів прочитання, тому адресат дитячого віку декодує інформацію, закладену на казковому рівні прочитання, на протигагу дорослому адресатові, що “розшифрує” відмінні канали подання/сприйняття інформації на прихованому філософському рівні прочитання. Отже, АМЛК Філіпа Арда орієнтована на дитячого і дорослого адресата.

Перспективою виконаного дослідження вважаємо залучення запропонованої семіотико-нарративної інтерпретації контамінованих засобів когезії АМЛК Філіпа Арда із використанням *GeM model* у подальші текстолінгвістичні розвідки, які доцільно здійснювати на матеріалі інших категорій текстів різножанрової типології у вимірах новітніх лінгвостилістичних та дискурсних студій.

Перелік умовних скорочень

АМЛК – англійська мультимодальна літературна казка

ВС – вербальний складник

ІС – іконічний складник

Література:

1. Карп, Марта. “Наративний зміст контамінованої когезії мультимодальної казки Філіпа Арда.” *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету* 28, no. 2 (2017): 37–43.
2. Кухаренко, Валерія. *Інтерпретація тексту*. Вінниця: Нова книга, 1988.

© Карп М. А. [Карп М. А.], martha24@ukr.net

Граматичні засоби контамінованої когезії в англійських мультимодальних літературних казках: динаміка прагматичних властивостей [Грамматические средства контаминированной когезии в английских мультимодальных литературных сказках: динамика прагматических свойств] (Українською / На укр. яз.)

3. Формановская, Наталья. *Речевое взаимодействие: коммуникация и прагматика*. Москва: ИКАР, 2007.
4. Cook, Guy. *Discourse and Literature*. Oxford: Oxford University Press, 1995.
5. Royce, Terry. “Multimodal Communicative Competence in Second Language Contexts.” In *New Directions in the Analysis of Multimodal Discourse*, 361–390. New York: Lawrence Erlbaum & Assoc., 2007.
6. “The Handbook of Discourse Analysis” In *Blackwell Handbooks in Linguistics*, edited by Deborah Schiffrin, Deborah Tannen, Heidi Hamilton. Massachusetts; Oxford: Blackwell Publishers Ltd, 2001.

Список джерел ілюстративного матеріалу:

7. Ardagh, Philip, and Paul Mc Cartney. *High in the Clouds*, illustrated by Geoff Dunbar. New York: Dutton Children’s Books, 2005. (HiC)
8. Ardagh, Philip. *Grubtown Tales. Book Two. The Year That It Rained Cows or That Well-known Secret Door*, illustrated by Jim Paillot. London: Faber and Faber Ltd., 2009. (YIRC)
9. Ardagh, Philip. *Grubtown Tales. Book Three. The Far From Great Escape or The Light, the Switch and the Wardrobe*, illustrated by Jim Paillot. London: Faber and Faber Ltd., 2009. (FFGE)

References:

1. Karp, Marta. “Narativnij zmist kontaminovanoï kogeziï mul'timodal'noï kazki Filipa Arda [Narrative content of contaminated cohesion in the multimodal tale written by Philip Ardagh].” *Naukovi zapiski Ternopil's'kogo nacional'nogo pedagogičnogo universitetu* 28, no. 2 (2017): 37–43 (In Ukr.).
2. Kuharenko, Valerija. *Interpretacija tekstu [Interpretation of the text]*. Vinnycja: Nova knyga, 1988 (In Ukr.).
3. Formanovskaja, Natal'ja. *Rechevoe vzaymodejstvie: kommunkacyja y prag-matyka [Speech interaction: communication and pragmatics.]*. Moskva: YKAR, 2007.
4. Cook, Guy. *Discourse and Literature*. Oxford: Oxford University Press, 1995.
5. Royce, Terry. “Multimodal Communicative Competence in Second Language Contexts.” In *New Directions in the Analysis of Multimodal Discourse*, 361–390. New York: Lawrence Erlbaum & Assoc., 2007.
6. “The Handbook of Discourse Analysis” In *Blackwell Handbooks in Linguistics*, edited by Deborah Schiffrin, Deborah Tannen, Heidi Hamilton. Massachusetts; Oxford: Blackwell Publishers Ltd, 2001.
7. Ardagh, Philip, and Paul Mc Cartney. *High in the Clouds*, illustrated by Geoff Dunbar. New York: Dutton Children’s Books, 2005. (HiC)
8. Ardagh, Philip. *Grubtown Tales. Book Two. The Year That It Rained Cows or That Well-known Secret Door*, illustrated by Jim Paillot. London: Faber and Faber Ltd., 2009. (YIRC)
9. Ardagh, Philip. *Grubtown Tales. Book Three. The Far From Great Escape or The Light, the Switch and the Wardrobe*, illustrated by Jim Paillot. London: Faber and Faber Ltd., 2009. (FFGE)

© Karp M. A. [Karp M. A.], martha24@ukr.net

Grammatical Means of Contaminated Cohesion in English Multimodal Literary Fairy Tales: Dynamics Of Pragmatic Properties [Gramatychni zasoby kontaminovanoi' kogeziï' v anglijs'kyh mul'tymodal'nyh literaturnyh kazkah: dynamika pragmatychnyh vlastyvostej] (in Ukrainian)